ZAWODY NA RYNKU PRACY W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM W 2012 R.

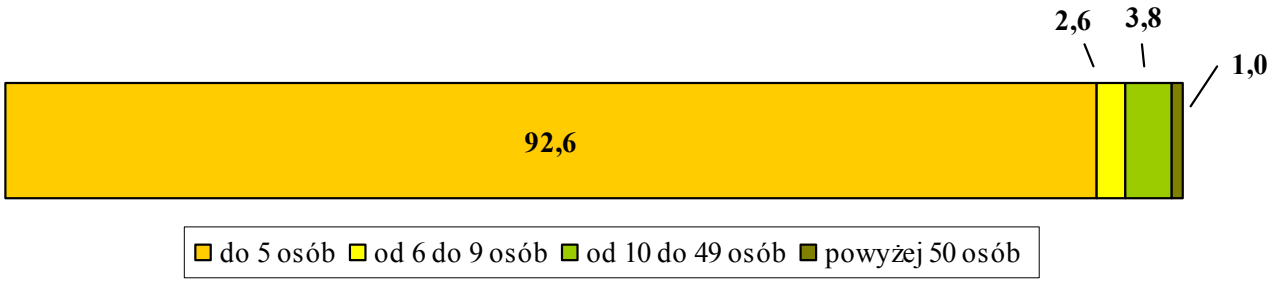
WOJEWÓDZKI RYNEK PRACY

W 2012 r. **liczba podmiotów gospodarki narodowej,** zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej REGON, **wzrosła o 1,9%**. W końcu grudnia 2012 r. na terenie województwa kujawsko-pomorskiego działalność gospodarczą prowadziło **187 996 podmiotów** (nie licząc osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne). Sekcjami, w których działało najwięcej podmiotów były sekcje generujące największe zatrudnienie: *handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle* (51 609 podmiotów), *budownictwo* (22 108 podmiotów) oraz *przetwórstwo przemysłowe* (17 230 podmiotów).

Zdecydowaną większość działających na terenie województwa podmiotów stanowiły jednostki o liczbie pracujących do 9 osób – 95,2% (179 064 podmioty). Odsetek podmiotów o liczbie pracujących od 10 do 49 osób wynosił 3,8% (7094 podmioty), a podmiotów zatrudniających powyżej 49 osób – 1,0% ogółu (1838 podmiotów).

Wykres 1. Struktura podmiotów gospodarki narodowej w województwie kujawsko-pomorskim według liczby pracujących. Stan w końcu grudnia 2012 r. (w %)

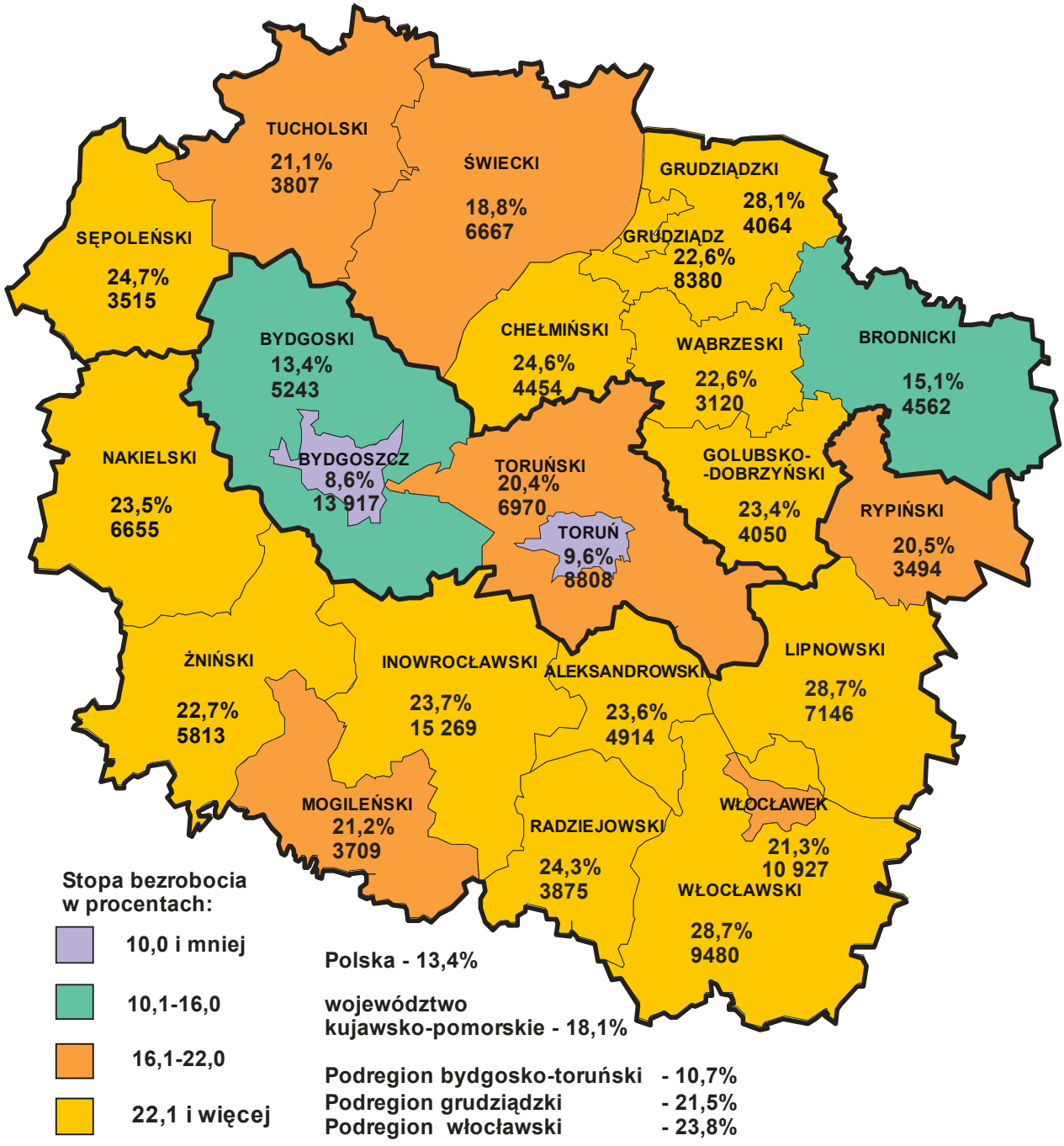
Źródło: *Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r. – część pierwsza*.

W **25 692 podmiotach o liczbie zatrudnionych 1 lub więcej osób**, wśród których w 2012 r. powadzone było przez GUS badanie popytu na pracę, **liczba pracujących wynosiła 469 708 osób** – 3,0% mniej niż rok wcześniej (w kraju o 3,2% mniej). W porównaniu z końcem 2011 r. najwidoczniejszy względny spadek liczby pracujących w województwie nastąpił w podmiotach działających w sekcji: *transport i gospodarka magazynowa* (spadek o 11,5%, 2372 osoby) oraz *handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle* (o 9,8%, 8654 osoby). Liczba pracujących najbardziej zwiększyła się natomiast w takich sekcjach jak: *działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca* (wzrost

o 31,6%, 3971 osób) oraz *działalność związana z obsługą rynku nieruchomości* (o 13,9%, 899 osób).

W grudniu 2012 r. wojewódzka **stopa bezrobocia rejestrowanego** (charakteryzująca udział bezrobotnych w liczbie osób aktywnych zawodowo) wyniosła **18,1%** (rok wcześniej 17,0%). Pod względem wysokości stopy bezrobocia nasz region zajmował trzecie miejsce w kraju (za województwami warmińsko-mazurskim i zachodniopomorskim). W tym samym czasie krajowa stopa bezrobocia osiągnęła poziom 13,4% (o 0,9 pkt. proc. więcej niż rok wcześniej).

Mapa 1. Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego w końcu grudnia 2012 r.

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MPiPS-01 o rynku oraz danych GUS dotyczących stopy bezrobocia. Stopa bezrobocia po korekcie przekazanej przez Urząd Statystyczny w Bydgoszczy w dniu 18 października 2013 r.*

W omawianym okresie najwyższą stopę bezrobocia w województwie odnotowano dla powiatów *lipnowskiego* i *włocławskiego* (w obu po 28,7%) oraz powiatu *grudziądzkiego* (28,1%). W regionie stopa bezrobocia niższa od średniej wojewódzkiej utrzymuje się w dwóch miastach na prawach powiatu – *Bydgoszczy* (8,6%) i *Toruniu* (9,6%) oraz w powiatach *bydgoskim* (13,4%) i *brodnickim* (15,1%).

W końcu 2012 r. w powiatowych urzędach pracy (PUP) województwa kujawsko-pomorskiego pozostawało zarejestrowanych **148 839 bezrobotnych**. Pod względem liczby bezrobotnych lokowało to nasz region na siódmym miejscu w kraju.

W porównaniu z końcem 2011 r. liczba bezrobotnych w województwie zwiększyła się o 9217 osób, tj. o 6,6% (w kraju wzrost o 7,8%). Wzrost liczby bezrobotnych nastąpił w 21 z 23 powiatów województwa. Największy zarówno bezwzględny, jak i względny wzrost zanotowano w *Toruniu* (o 1428 osób – 19,3%). Nieznaczny spadek liczby bezrobotnych wystąpił w 2 powiatach *sępoleńskim* (o 88 osób, tj. 2,4%) oraz *lipnowskim* (o 6 osób, tj. 0,1%).

BEZROBOTNI WEDŁUG PRZYNALEŻNOŚCI OSTATNIEGO MIEJSCA PRACY DO SEKCJI POLSKIEJ KLASYFIKACJI DZIAŁALNOŚCI (PKD)

Zgodnie ze stanem w dniu 31 grudnia 2012 r. w ewidencji PUP pozostawało **124 504 bezrobotnych poprzednio pracujących i 24 335 osób dotychczas niepracujących**, co stanowiło odpowiednio 83,7% i 16,3% ogółu bezrobotnych (rok wcześniej 82,3% i 17,7%). W poszczególnych powiatach województwa udział zarejestrowanych bez stażu pracy wynosił od 10,0% w *Toruniu*, 10,2% w *Bydgoszczy* i 11,3% w *Grudziądzu* do 30,9% w powiecie *lipnowskim*.

Bezrobotni poprzednio pracujący według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy najczęściej pochodzili z sekcji **przetwórstwo przemysłowe** oraz **handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle**.

Tabela 1. Bezrobotni według przynależności ostatniego miejsca pracy do sekcji PKD (powyżej 4000 zarejestrowanych)

Nazwa sekcji	Bezrobotni poprzednio pracujący	
	liczba	%
Przetwórstwo przemysłowe	27 910	22,4
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	23 331	18,7
Budownictwo	14 441	11,6
Działalność niezidentyfikowana	11 216	9,0
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	8 734	7,0
Pozostała działalność usługowa	7 464	6,0
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	7 234	5,8
Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	4 350	3,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji *Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r. – część pierwsza*.

BEZROBOTNI WEDŁUG WIELKICH GRUP ZAWODÓW

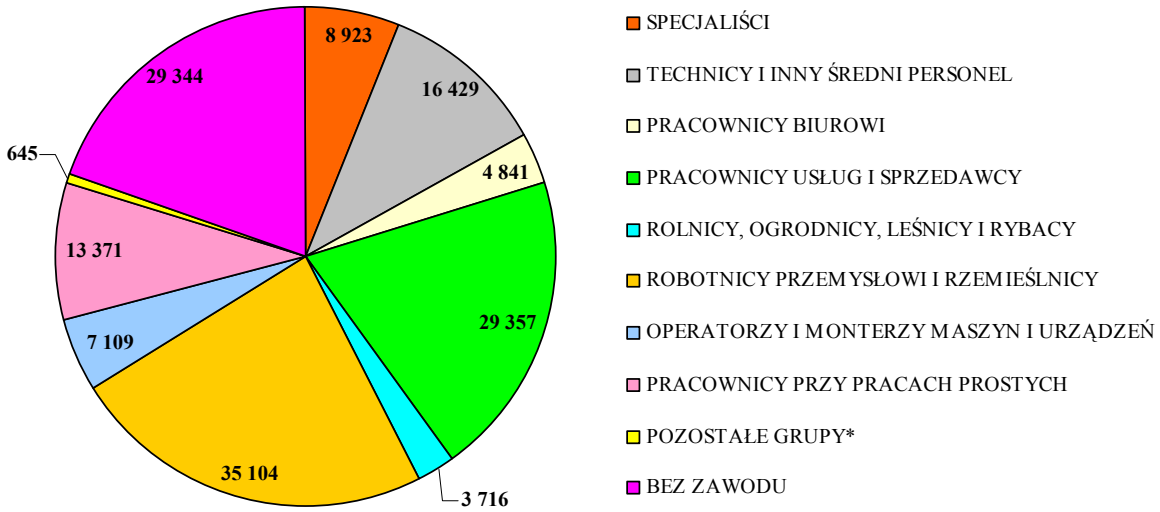

W statystyce rynku pracy bezrobotni *poprzednio pracujący* klasyfikowani są według zawodu wykonywanego w ostatnim miejscu pracy, a osoby *dotychczas niepracujące* zgodnie z zawodem wyuczonym (potwierdzonym świadectwem lub dyplomem kształcenia szkolnego bądź kursowego).

Bezrobotni mający zawód najczęściej legitymowali się zawodami należącymi do następujących grup wielkich: **robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy**, **pracownicy usług i sprzedawcy** oraz **technicy i inny średni personel**.[1] W grupie robotników przemysłowych i rzemieślników najwięcej bezrobotnych pozostawało w takich zawodach, jak: *ślusarz* (3747 zarejestrowanych), *murarz* (2873 zarejestrowanych), *krawiec* (2618 zarejestrowanych), *szwaczka* (1888 zarejestrowanych).

Wśród *pracowników usług i sprzedawców* prawie połowę zarejestrowanych stanowili *sprzedawcy* (14 538 osób) – jest to zawód najliczniej reprezentowany przez osoby bezrobotne. Silnie reprezentowanymi zawodami były także: *robotnik gospodarczy* (3381 osób), *kucharz* (2752 osoby), *kucharz małej gastronomii* (1767 osób) oraz *fryzjer* (1516 osób).

Wykres 2. Bezrobotni w wielkich grupach zawodowych w województwie kujawsko-pomorskim w końcu 2012 r.

*Do pozostałych grup należą: siły zbrojne i przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy.

Źródło: *Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r. – część pierwsza*.

Posiadanie przez bezrobotnego danego zawodu nie zawsze jest równoznaczne z tym, że mógłby podjąć pracę w tym zawodzie. Najczęściej wynika to z długiej *przerwy w wykonywaniu zawodu* (37,4% ogółu bezrobotnych pozostaje w rejestrach powyżej roku), *braku odpowiednich uprawnień i świadectw kwalifikacyjnych* (32,6% bezrobotnych to osoby bez kwalifikacji zawodowych) oraz z *braku doświadczenia zawodowego* (22,0% bezrobotnych).

[1] Prezentowane w broszurze informacje dotyczą grup zawodów oraz zawodów i specjalności określonych w *klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy* (www.stat.gov.pl, zakładka *Klasyfikacje*).

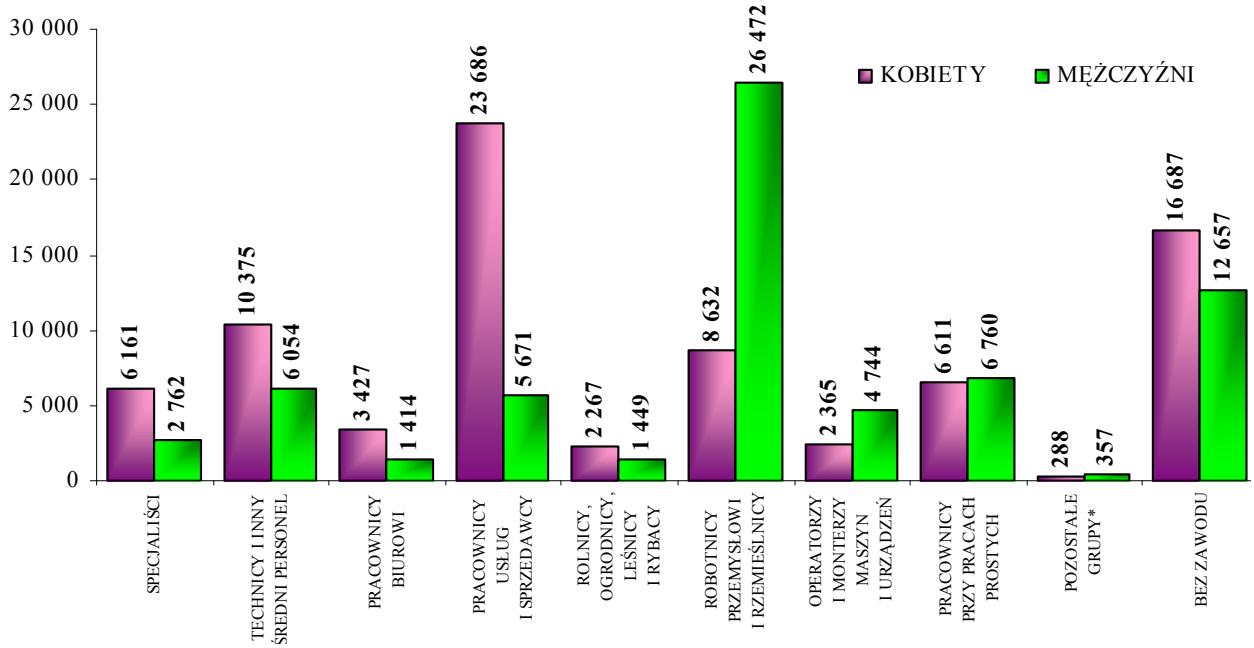
BEZROBOTNI WEDŁUG PŁCI I ZAWODÓW

W końcu 2012 r. w PUP województwa kujawsko-pomorskiego pozostawało **80 499 bezrobotnych kobiet i 68 340 bezrobotnych mężczyzn** (54,1% i 45,9% ogółu zarejestrowanych). Największy udział kobiet w ogóle bezrobotnych można było zaobserwować w powiatach *rypińskim* (60,0%) oraz *mogileńskim* (59,2%). Najniższy odsetek kobiety stanowiły w powiecie *aleksandrowskim* (49,1%).

Zawód wyuczony lub wykonywany miało 79,3% bezrobotnych kobiet i 81,5% bezrobotnych mężczyzn. Mimo że znaczny procent zarówno bezrobotnych kobiet, jak i mężczyzn stanowią osoby bez zawodu, struktura zawodowa bezrobotnych różni się w zależności od płci. **Kobiety** (na poziomie wielkich grup zawodowych) to przede wszystkim *pracownicy usług i sprzedawcy*. **Mężczyźni** dominują natomiast w grupie *robotników przemysłowych i rzemieślników*. Na poziomie konkretnych zawodów kobiety najczęściej legitymują się zawodem *sprzedawcy* – 21,0% bezrobotnych kobiet mających zawód. Struktura zawodowa mężczyzn jest bardziej zróżnicowana, nie ma tu jednego dominującego zawodu. Ponadto mężczyźni to, dużo częściej od kobiet, osoby z zawodami technicznymi – związanymi z naprawą i obsługą maszyn oraz budownictwem.

Wykres 3. Bezrobotni według płci w wielkich grupach zawodowych w końcu 2012 r.

**Do pozostałych sekcji należą grupy: przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy (228 zarejestrowanych kobiet i 244 zarejestrowanych mężczyzn) oraz siły zbrojne (40 zarejestrowanych mężczyzn).*

Źródło: *Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r. – część pierwsza*.

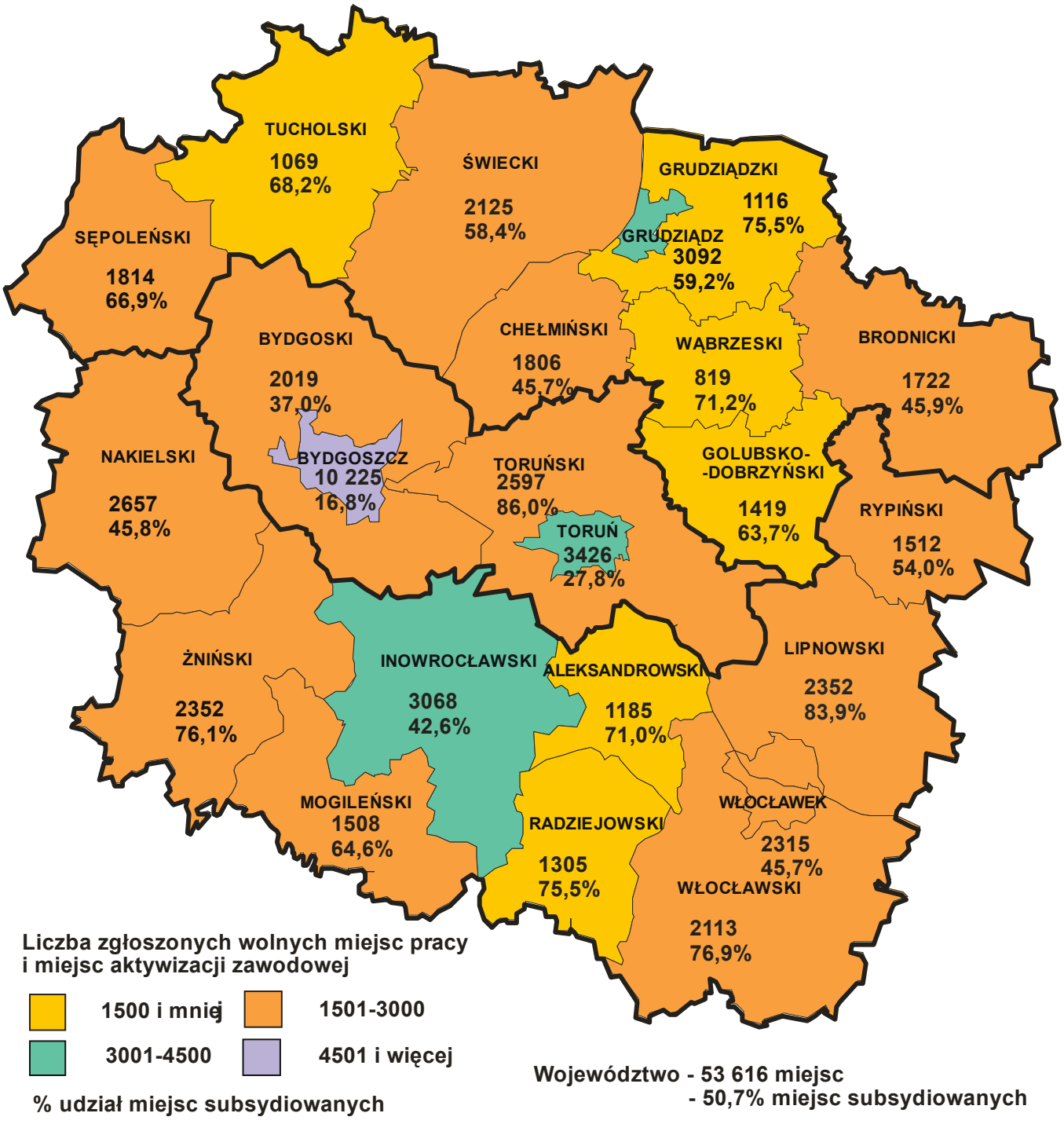
Odmienna struktura zawodowa może być jedną z przyczyn tego, że kobiety mają większe problemy ze znalezieniem pierwszej pracy. W końcu 2012 r. stażu pracy nie miało 19,3% zarejestrowanych kobiet oraz 12,9% bezrobotnych mężczyzn. Brak doświadczenia zawodowego może sprawiać, że kobiety dłużej niż mężczyźni pozostają w ewidencji osób bezrobotnych. W końcu 2012 r. bez pracy powyżej 12 miesięcy pozostawało 43,7% bezrobotnych kobiet oraz 30,1% bezrobotnych mężczyzn.

WOLNE MIEJSCA PRACY I MIEJSCA AKTYWIZACJI ZAWODOWEJ

W 2012 r. do PUP województwa kujawsko-pomorskiego **wpłynęły zgłoszenia o 53 616 wolnych miejscach pracy i miejscach aktywizacji zawodowej** (w porównaniu z rokiem wcześniejszym było to o 6306 miejsc – 13,3% − więcej). Przeważająca część miejsc pochodziła z zakładów usytuowanych w miastach (71,4%, w tym z samej *Bydgoszczy* 19,1%).

Mapa 2. Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej zgłoszone do PUP województwa kujawsko-pomorskiego w 2012 r.

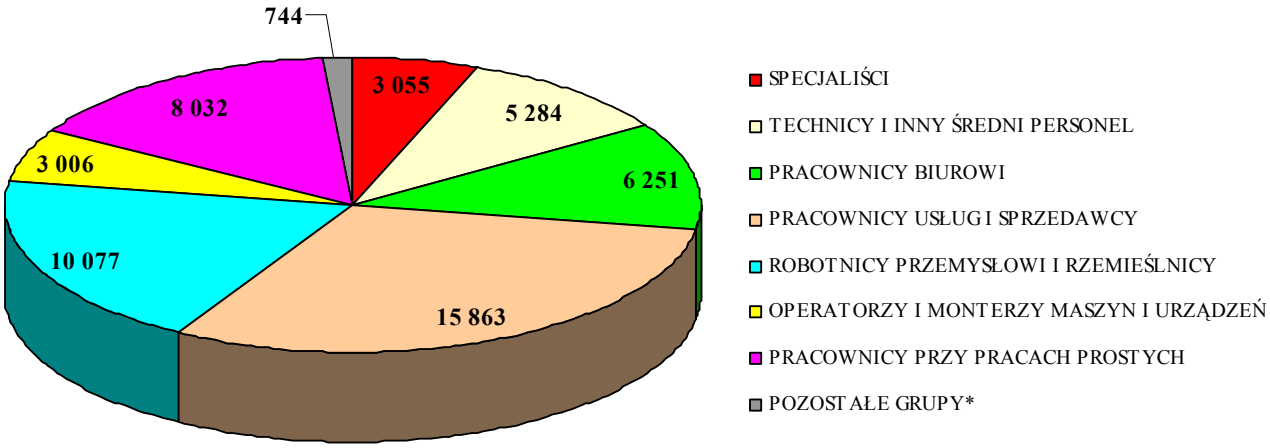

Źródło: *Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r. – część pierwsza*.

Połowę pozyskanych przez PUP miejsc (50,7%) stanowiły miejsca subsydiowane (w kraju 40,7%). Są to wszystkie miejsca aktywizacji zawodowej, takie jak: staże, przygotowanie zawodowe dorosłych, prace społecznie użyteczne oraz miejsca zatrudnienia subsydiowanego (w ramach prac interwencyjnych, robót publicznych i wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla bezrobotnego).

Pomijając miejsca anulowane (w 2012 r. unieważnione zostały 1304 miejsca), zgłoszone miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej przeznaczone były głównie dla *pracowników usług i sprzedawców*, *robotników przemysłowych i rzemieślników* oraz *pracowników przy pracach prostych*.

Wykres 4. Zgłoszone w 2012 r. do PUP województwa kujawsko-pomorskiego wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej według wielkich grup zawodowych

*Do pozostałych grup należą: rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy oraz przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy.

Źródło: *Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r. – część pierwsza*.

Na poziomie konkretnych zawodów najczęściej zgłaszano wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji w zawodach: *robotnik gospodarczy* (średnio co 7. wolne miejsce pracy lub aktywizacji zawodowej dotyczyło tego zawodu), *sprzedawca* (średnio co 17. miejsce) i *technik prac biurowych* (średnio co 22. miejsce).

Dwadzieścia zawodów wymienionych w tabeli 3 generowało aż 48,4% zgłoszonych w 2012 r. miejsc. Mimo że od lat są to zawody, w których pracodawcy zgłaszają do powiatowych urzędów pracy najwięcej wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej, w zawodach tych utrzymuje się wysoki poziom bezrobocia. Sytuacja ta świadczy o dużej rotacji personelu, która może wynikać z okresowego zatrudnienia, w tym związanego z uczestnictwem w aktywnych programach rynku pracy. Innym powodem wysokiej fluktuacji pracowników mogą być niezadowalające warunki pracy lub płacy.

Tabela 2. Zawody, w których w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r. zgłoszono najwięcej wolnych miejsc pracy lub aktywizacji zawodowej

Kod zawodu	Nazwa zawodu	Zgłoszone w 2012 r. wolne miejsca pracy i aktywizacji zawodowej	
		ogółem	udział w ogółem
515303	Robotnik gospodarczy*	7 135	13,6
522301	Sprzedawca S*	3 036	5,8
411004	Technik prac biurowych S*	2 375	4,5
911207	Sprzątaczka biurowa*	1 273	2,4
931301	Robotnik budowlany	1 232	2,4
432103	Magazynier	1 109	2,1
753303	Szwaczka	1 107	2,1
411090	Pozostali pracownicy obsługi biurowej*	868	1,7
332203	Przedstawiciel handlowy	822	1,6
334306	Technik administracji S*	805	1,5
524404	Telemarketer	683	1,3
833203	Kierowca samochodu ciężarowego	672	1,3
722204	Ślusarz S	661	1,3
711202	Murarz S	647	1,2
512001	Kucharz S	561	1,1
524902	Doradca klienta	527	1,0
541307	Pracownik ochrony fizycznej bez licencji	508	1,0
941201	Pomoc kuchenna*	472	0,9
325905	Opiekunka dziecięca S	419	0,8
932990	Pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemyśle	407	0,8

„S" – dany zawód objęty jest kształceniem w systemie oświaty i występuje w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego.

** Zgodnie z powiatowymi raportami z monitoringu zawodów oraz informacjami uzyskanymi z PUP w zawodach tych duży udział stanowią miejsca subsydiowane.*

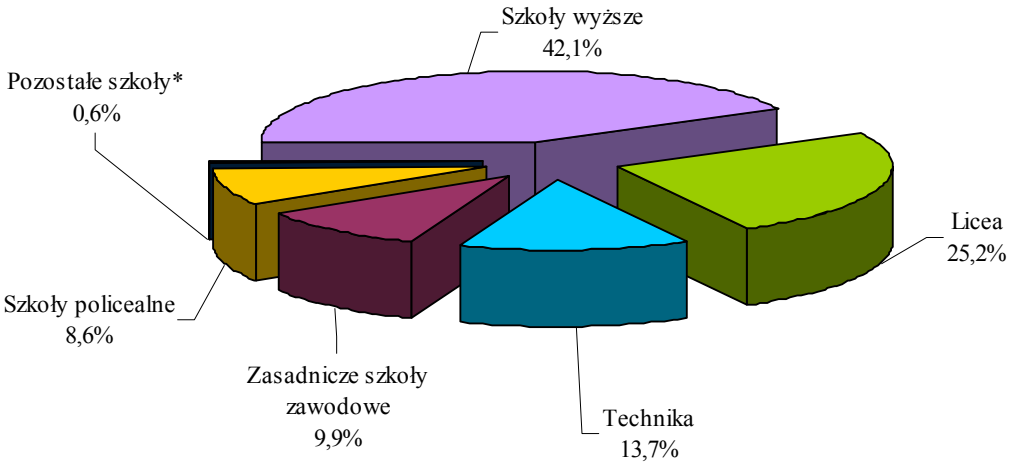
Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji *Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r. – część pierwsza*.

ABSOLWENCI I BEZROBOTNI ABSOLWENCI SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH

W 2012 r. w województwie kujawsko-pomorskim szkoły ponadgimnazjalne i wyższe ukończyło 54 841 osób. Najliczniejszą grupą były osoby kończące szkoły wyższe (42,1%) na kierunkach takich jak: *pedagogika*, *administracja*, *zarządzanie*, *finanse i rachunkowość* oraz *turystyka i rekreacja*. Drugą co do liczebności grupę stanowili absolwenci liceów (25,2%). Osoby kończące technika (13,7%) zdobywały przede wszystkim zawody: *technik ekonomista*, *technik informatyk*, *technik hotelarstwa*, *technik mechanik*, *technik pojazdów samochodowych*. Szkoły policealne (8,3%) najczęściej kształciły w następujących kierunkach: *technik administracji*, *technik usług kosmetycznych, technik bezpieczeństwa i higieny pracy.* Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych (9,9%) reprezentowali głównie zawody: *kucharz małej gastronomii, sprzedawca,* oraz *mechanik pojazdów samochodowych.*

Wykres 5. Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r. według poziomu kształcenia

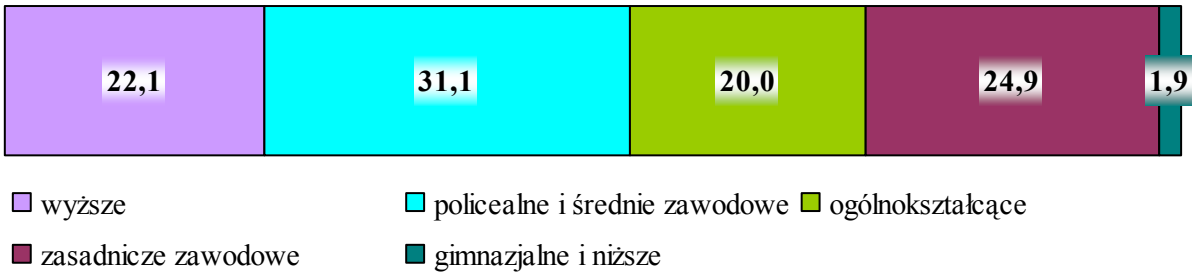

** Do pozostałych szkół należą: nauczycielskie kolegia języków obcych, szkoły specjalne przysposabiające do pracy.*

Źródło: *Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r. – część druga*.

W końcu 2012 r. w ewidencji powiatowych urzędów pracy pozostawało **8060 bezrobotnych w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki,** tj. 5,4% ogółu bezrobotnych. Najczęściej legitymowali się oni wykształceniem policealnym i średnim zawodowym – 31,1% (2504 osoby) oraz zasadniczym zawodowym – 24,9% (2008 osób).

Wykres 6. Bezrobotni w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki w województwie kujawsko-pomorskim w końcu 2012 r. według poziomu wykształcenia (w %)

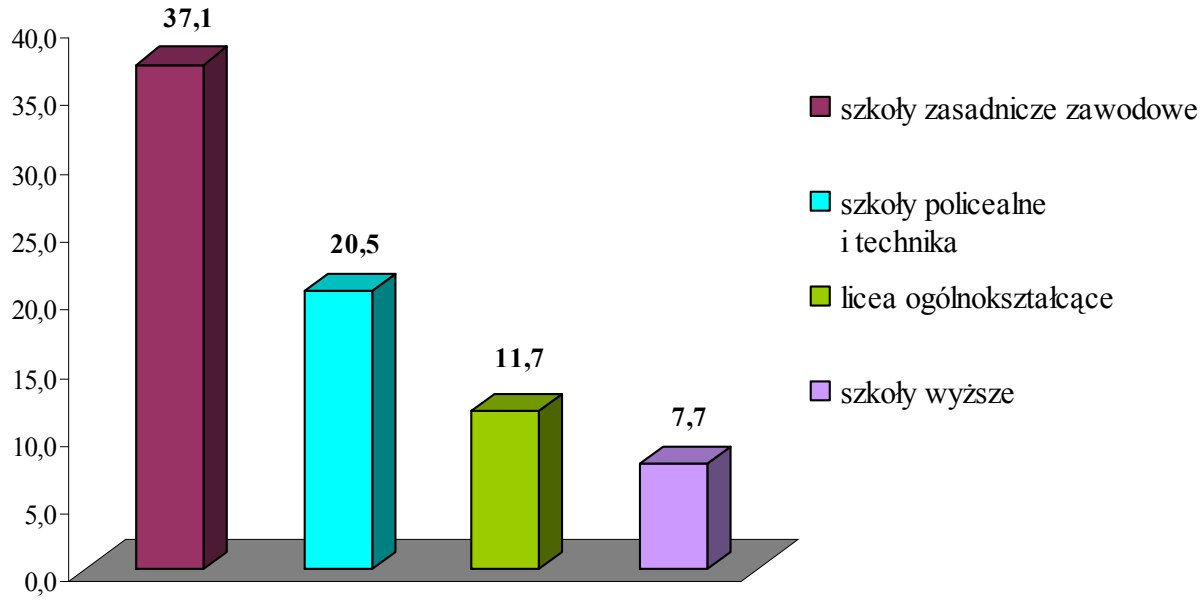
Źródło: *„Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r. – część druga”.*

Bezrobotni zarejestrowani w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki to przede wszystkim osoby **bez zawodu –** 3189 osób, tj. 39,6%. Kolejne 21,7% stanowiły osoby z następującymi zawodami:

- *sprzedawca* – 672 bezrobotnych;
- *kucharz małej gastronomi* – 298 bezrobotnych;
- *fryzjer* – 206 bezrobotnych;
- *mechanik pojazdów samochodowych* – 205 bezrobotnych;
- *technik ekonomista* – 167 bezrobotnych;
- *technik informatyk* – 102 bezrobotnych;
- *specjalista administracji publicznej* – 100 bezrobotnych.

Porównując dane dotyczące poziomu wykształcenia bezrobotnych w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki (stan w końcu roku) z danymi na temat absolwentów szkół ponadgimnazjalnych, w tym wyższych, można zauważyć, że w najgorszej sytuacji znaleźli się absolwenci zasadniczych szkół zawodowych, wśród których średnio co 3. w końcu 2012 r. pozostawał w ewidencji powiatowych urzędów pracy jako osoba bezrobotna. W przypadku szkół policealnych i techników jako osoba bezrobotna zarejestrowany był co 5. absolwent. Najlepiej na rynku pracy odnaleźli się absolwenci szkół wyższych, spośród których co 13. osoba pozostawała w ewidencji osób bezrobotnych.

Wykres 7. Udział bezrobotnych w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki w ogóle absolwentów szkół ponadgimnazjalnych w końcu 2012 r. (w %)

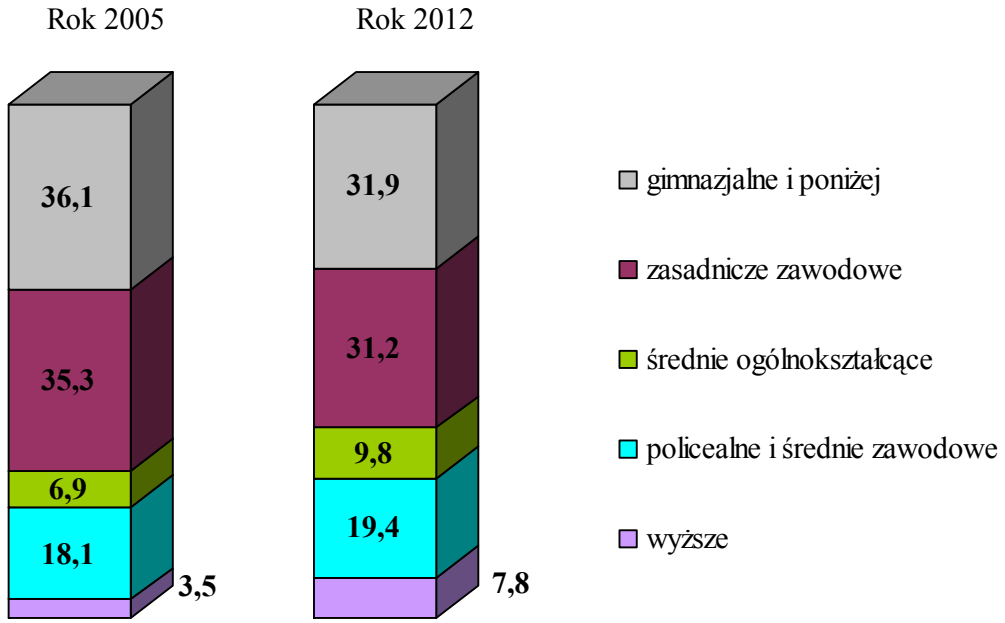

Źródło: *„Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r. – część druga”.*

Mimo że prawie 1/3 absolwentów szkół zawodowych trafia do rejestrów bezrobotnych, udział osób z takim wykształceniem w ogóle bezrobotnych sukcesywnie się zmniejsza. W odniesieniu do 2005 r. odsetek osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym zmniejszył się o 4,1 pkt. proc. (z 35,3% w 2005 r. do 31,2% w końcu 2012 r.). Wzrósł natomiast odsetek osób mających wykształcenie wyższe (o 4,3 pkt. proc.) oraz osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (o 2,9 pkt. proc.). Nieznacznie wzrósł także udział osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (o 1,3 pkt. proc.).

Zmiany w strukturze bezrobotnych według wykształcenia mogą być wynikiem wybierania przez absolwentów gimnazjów nauki w szkołach średnich (liceach, szkołach policealnych i technikach), jak i zgłaszanego przez pracodawców popytu na pracę. Zgodnie z wynikami prowadzonego przez WUP w 2013 r. badania ankietowego pracodawców 54,7% planowanych przyjęć do pracy dotyczyłoby osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym.

Wykres 8. Struktura bezrobotnych według wykształcenia w 2005 r. i 2012 r. – stan w końcu roku (w %)

Źródło: *Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r. – część druga.*

ZAWODY DEFICYTOWE I NADWYŻKOWE W 2012 R.

Analiza zawodów deficytowych i nadwyżkowych porównuje dane o nowych rejestracjach bezrobotnych z liczbą zgłoszonych do PUP wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej.

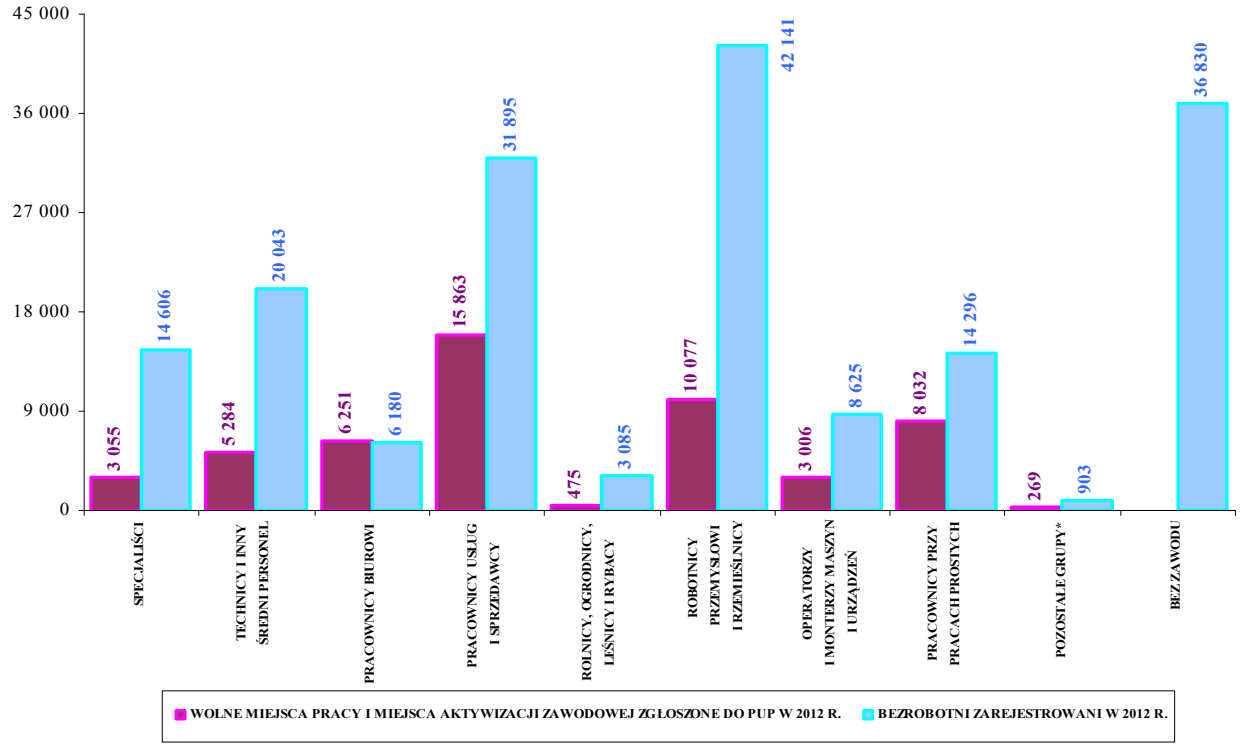
Podziału na zawody deficytowe, zrównoważone i nadwyżkowe dokonuje się na podstawie **wskaźnika intensywności nadwyżki/deficytu** wyrażonego jako iloraz liczby zgłoszonych wolnych miejsc pracy lub aktywizacji zawodowej w badanym okresie w danym zawodzie i liczby zarejestrowanych bezrobotnych w badanym okresie w danym zawodzie. Zawody deficytowe to takie, dla których wskaźnik przekracza wartość 1,1; zawody zrównoważone to takie, dla których wartość wskaźnika mieści się w przedziale od 0,9 do 1,1; natomiast zawody nadwyżkowe to te, w których przypadku wskaźnik wynosi poniżej 0,9. Ogólnie im wyższa wartość wskaźnika intensywności nadwyżki/deficytu tym łatwiej, za pośrednictwem publicznych służb zatrudnienia, znaleźć w danym zawodzie pracę.

W 2012 r. w PUP działających na terenie województwa zarejestrowało się ponad trzykrotnie więcej osób, niż zgłoszono wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej. Największy niedobór miejsc pracy można było obserwować w grupie **robotników przemysłowych i rzemieślników** − różnica pomiędzy napływem bezrobotnych a wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej wyniosła 32 064.

Jedyną grupą, w której zgłoszono więcej miejsc pracy lub aktywizacji zawodowej, niż zarejestrowało się osób bezrobotnych, była grupa **pracowników biurowych**, przy czym należy zaznaczyć, że zgodnie z informacjami przekazywanymi

przez PUP, zgłaszane w tej grupie wielkiej miejsca dotyczyły przede wszystkim realizacji aktywnych programów rynku pracy związanych z czasową aktywizacją osób bezrobotnych mającą na celu łagodzenie negatywnych skutków bezrobocia i ułatwienie osobom bezrobotnym powrotu na rynek pracy.

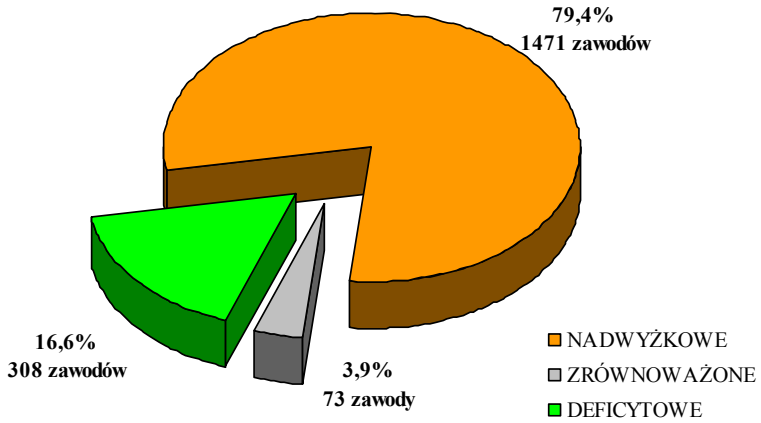
Wykres 9. Nowe rejestracje bezrobotnych i zgłoszone wolne miejsca pracy lub aktywizacji zawodowej w wielkich grupach zawodowych w 2012 r.

Źródło: *Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r. – część pierwsza.*

Opisana powyżej sytuacja, spowodowała że w 2012 r. z 1852 zawodów, które mieli zarejestrowani bezrobotni lub zgłoszono w nich wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej, 79,4% stanowiły zawody nadwyżkowe, 3,9% zawody zrównoważone, a 16,6% zawody deficytowe (rok wcześniej udziały te wynosiły odpowiednio: 77,9%, 4,2% i 17,9%).

Wykres 10. Udział (w%) zawodów deficytowych, nadwyżkowych i zrównoważonych w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji *Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r. – część pierwsza*.

Biorąc pod uwagę nie tylko wskaźnik intensywności nadwyżki, lecz także dodatkowe kryterium – liczbę zarejestrowanych bezrobotnych – można zauważyć, że w końcu grudnia 2012 r. **największe bezrobocie generowały** zawody ujęte w tabeli 4.

Tabela 3. Zawody nadwyżkowe generujące w końcu 2012 r. największe bezrobocie

Kod zawodu	Nazwa zawodu	Bezrobotni zarejestrowani w końcu okresu	Wskaźnik intensywności nadwyżki
522301	Sprzedawca S	14 538	0,20
722204	Ślusarz S	3 747	0,14
331403	Technik ekonomista S	3 400	0,01
711202	Murarz S	2 873	0,19
512001	Kucharz S	2 752	0,21
753105	Krawiec S	2 618	0,05
931301	Robotnik budowlany	2 587	0,40
932911	Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym	1 945	0,17
753303	Szwaczka	1 888	0,60
911207	Sprzątaczka biurowa	1 855	0,73
512002	Kucharz małej gastronomii S	1 767	0,11
514101	Fryzjer S	1 516	0,18
752205	Stolarz S	1 486	0,16
311504	Technik mechanik S	1 342	0,03
723103	Mechanik pojazdów samochodowych S	1 332	0,12
751204	Piekarz S	1 250	0,06
314207	Technik rolnik S	1 177	0,01
713102	Malarz budowlany	1 173	0,16
751201	Cukiernik S	1 126	0,09
432103	Magazynier	1 053	0,71
723105	Mechanik samochodów osobowych	1 032	0,09
613003	Rolnik S	1 029	0,05

„S" – dany zawód objęty jest kształceniem w systemie oświaty i występuje w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji *Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r. – część pierwsza*.

Poza wymienionymi zawodami nadwyżkowymi ponad 1000 zarejestrowanych bezrobotnych pozostawało jeszcze w dwóch zawodach: *robotnik gospodarczy* (3381 osób) i *technik prac biurowych* (1252 osoby). Jednakże ze względu na znaczną liczbę zgłaszanych wolnych miejsc pracy lub aktywizacji zawodowej, pomimo tak dużej liczby zarejestrowanych zawody te zostały sklasyfikowane jako deficytowe.

Wśród bezrobotnych z wykształceniem wyższym w końcu 2012 r. najliczniejszymi zawodami nadwyżkowymi były:

- *pedagog* (736 zarejestrowanych, wskaźnik intensywności nadwyżki 0,01),
- *specjalista administracji publicznej* (614 zarejestrowanych, wskaźnik intensywności nadwyżki 0,09),
- *ekonomista* (495 zarejestrowanych, wskaźnik intensywności nadwyżki 0,02),
- *specjalista do spraw marketingu i handlu* (317 zarejestrowanych, wskaźnik intensywności nadwyżki 0,45),

– *specjalista do spraw organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i turystycznych* (307 zarejestrowanych, wskaźnik intensywności nadwyżki 0,01),
– *pielęgniarka* (212 zarejestrowanych, wskaźnik intensywności nadwyżki 0,17).

W trudnej sytuacji na rynku pracy pozostają też osoby **bez zawodu**. W końcu 2012 r. zawodu nie miało 29 344 bezrobotnych (19,7%). **W ciągu siedmiu lat odsetek osób bez zawodu wzrósł o 8,0 pkt. proc.** (z 11,7% w końcu 2005 r. do 19,7% w końcu 2012 r.). Do grupy bez zawodu należą osoby, które jednocześnie spełniają dwa warunki – nie mają świadectwa (dyplomu) ukończenia kształcenia szkolnego lub kursowego i nie dysponują udokumentowaną ciągłością pracy (w okresie minimum roku) w jednym zawodzie. Osobami bez zawodu są więc m.in. absolwenci liceów oraz osoby kończące szkoły zawodowe, które nie zdały egzaminów zawodowych lub też nie dostarczyły dokumentów świadczących o zdaniu takiego egzaminu.

Tabela 4. Zawody deficytowe o najwyższym wskaźniku intensywności deficytu i min. 20 zgłoszonych wolnych miejscach pracy lub aktywizacji zawodowej

Kod zawodu	Nazwa zawodu	Wolne miejsca pracy lub aktywizacji zawodowej	Wskaźnik intensywności deficytu
721206	Spawacz metodą TIG	79	79,00
251303	Specjalista do spraw rozwoju stron internetowych, Internetu i Intranetu	78	78,00
941101	Pracownik przygotowujący posiłki typu fast food	188	37,60
962202	Statysta	100	33,33
721205	Spawacz metodą MIG	116	23,20
335602	Funkcjonariusz służby penitencjarnej	42	21,00
815301	Operator maszyn do szycia	41	20,50
441403	Technik archiwista S*	47	15,67
431202	Pracownik do spraw ubezpieczeń	147	10,50
911101	Pomoc domowa*	394	9,61
722401	Docieracz polerowacz	25	8,33
541308	Pracownik ochrony fizycznej I stopnia	134	7,88
241307	Specjalista do spraw ubezpieczeń majątkowych i osobowych	165	7,86
242204	Audytor	23	7,67
311909	Technik automatyk	43	7,17
713104	Szpachlarz	41	6,83
741104	Elektryk budowlany	20	6,67
422201	Pracownik centrum obsługi telefonicznej (pracownik call center)	139	6,62
531202	Asystent nauczyciela przedszkola*	141	6,13
721204	Spawacz metodą MAG	147	5,44

„S" – dany zawód objęty jest kształceniem w systemie oświaty i występuje w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego.
* – zgodnie z powiatowymi raportami z monitoringu zawodów oraz informacjami uzyskanymi z powiatowych urzędów pracy w zawodach tych duży udział stanowią miejsca subsydiowane.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji *Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r. – część pierwsza*.

Zawodami deficytowymi były profesje związane ze *spawalnictwem*, *ochroną osób i mienia*, *pracami prostymi w gastronomii*. Poszukiwani byli także *pracownicy centrów obsługi telefonicznej*. Jako zawody najbardziej deficytowe sklasyfikowano także takie zawody jak: *technik archiwista*, *pomoc domowa*, *asystent nauczyciela przedszkola.* Niemniej jednak zgodnie z powiatowymi raportami z monitoringu zawodów oraz informacjami uzyskanymi z powiatowych urzędów pracy, w zawodach tych duży udział stanowią miejsca subsydiowane.

Raporty z monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych powstają na podstawie popytu na pracę rejestrowanego przez powiatowe urzędy pracy, za pośrednictwem których rzadko poszukiwane są osoby z najwyższymi kwalifikacjami zawodowymi. Niemniej jednak w analizowanym okresie jako **zawody deficytowe z grupy specjalistów** sklasyfikowane zostały profesje związane z *rynkiem nieruchomości*, *projektowaniem grafiki i multimediów* oraz *doradztwem finansowym i ubezpieczeniowym*. Poszukiwani byli także *specjaliści ds. szkoleń*, *kadr*, *sprzedaży* i *reklamy*.

Biorąc pod uwagę konkurencję na rynku pracy spowodowaną ograniczoną liczbą dostępnych miejsc pracy i znaczną liczbą osób pozostających bez zatrudnienia, nie bez znaczenia jest aktywność w poszukiwaniu pracy. Jak pokazują wyniki prowadzonych w 2013 r. badań pracodawców województwa kujawsko-pomorskiego, **pracodawcy za najbardziej efektywną formę rekrutacji uznali *oferty złożone samodzielnie przez kandydatów*** (55,9% pracodawców). Była to najbardziej efektywna forma rekrutacji zarówno wtedy, kiedy poszukiwano specjalistów, pracowników biurowych, robotników przemysłowych, operatorów i monterów maszyn czy pracowników przy pracach prostych. Wyjątkiem są zawody zaliczane grupy pracowników usług i sprzedawców, w przypadku których pracodawcy za najbardziej efektywna formę rekrutacji uważali pośrednictwo powiatowego urzędu pracy.

WYNIKI BADAŃ PRACODAWCÓW I RYNKU SZKOLENIOWEGO

Głównym celem badania pracodawców realizowanego przez WUP w Toruniu we współpracy z PUP jest diagnoza planów zatrudnieniowych 2 tys. pracodawców z terenu województwa kujawsko-pomorskiego. Badanie ankietowe pozwala na zdiagnozowanie popytu na poszczególne zawody oraz zacieśnienie współpracy powiatowych urzędów pracy z lokalnymi pracodawcami. **Dzięki badaniu możliwe jest uzyskanie informacji o tym, ilu i jakich pracowników poszukują pracodawcy w województwie kujawsko-pomorskim, w jakich zawodach i z jakimi kwalifikacjami**. Dane z ankiet dostarczają również informacji na temat powodów planowanego zatrudnienia/zwolnienia pracowników, jakie formy rekrutacji pracodawcy uważają za najbardziej efektywne oraz jak oceniają kondycję swojej firmy i branży, w której prowadzą działalność.

Dobór próby do badania pracodawców był celowy. Struktura próby została tak skonstruowana, aby w znacznym stopniu odzwierciedlać strukturę sekcji PKD województwa kujawsko-pomorskiego w poszczególnych grupach wielkości przedsiębiorstw. Badanie pracodawców zrealizowane w 2013 r. było badaniem panelowym. Udział w nim wzięły podmioty, które podlegały ankietyzacji w 2012 r.

Najliczniej reprezentowane sekcje PKD wśród podmiotów biorących udział w badaniu w 2013 r. to:

- przetwórstwo przemysłowe – 476 podmiotów (23,4% ankietowanych podmiotów);
- handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 354 podmioty (17,4%);
- edukacja – 241 podmiotów (11,9%);
- budownictwo – 219 podmiotów (10,8%);
- administracja publiczna i obrona narodowa oraz obowiązkowe zabezpieczenia społeczne – 112 podmiotów (5,5%).

W maju i czerwcu 2013 r. PUP realizowały wywiady kwestionariuszowe z lokalnymi pracodawcami. Łącznie zrealizowano 1874 wywiady. Zgodnie z założeniami w badaniu najliczniej reprezentowane były podmioty duże, zatrudniające 50 i więcej osób (48,4%). Podmioty małe stanowiły 26,3% (534 podmiotów), a średnie 25,3% (513 podmioty). Podmioty uczestniczące w badaniu należały w większości do sektora prywatnego – 1393 jednostki, co stanowiło 74,3%.

Plany pracodawców związane z zatrudnieniem do końca 2013 r.

Do końca 2013 r. **zmniejszenie zatrudnienia** przewidywano w 144 podmiotach (7,7%), 539 pracodawców nie potrafiło określić, czy kogoś zwolni, czy nie i wybrało odpowiedź „trudno powiedzieć” (29,8%), a 13 respondentów odmówiło odpowiedzi na to pytanie. Prawie 2/3 (62,9%) ankietowanych pracodawców nie planowało zwalniać pracowników.

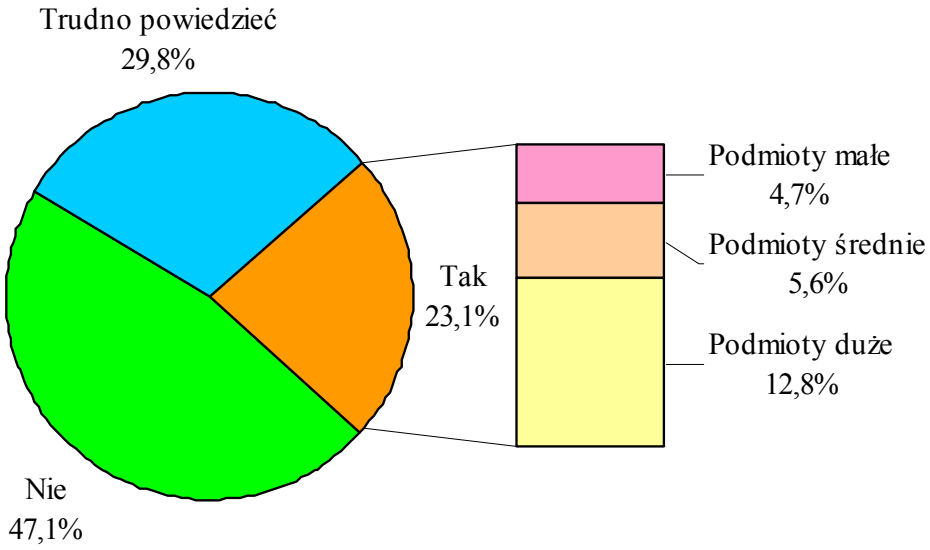
Zatrudnienie planowano zmniejszyć o 1169 osób (0,7% łącznej liczby osób zatrudnionych w podmiotach podlegających ankietyzacji). Najczęściej wskazywanym **powodem planowanego zwolnienia był sezonowy charakter pracy** (33,0%).

Plany zwolnień najczęściej dotyczyły:

- robotników budowlanych – 202 osoby (17,3% planowanych zwolnień);
- robotników gospodarczych – 170 osób (14,5%);
- robotników pomocniczych w przemyśle przetwórczym – 79 osób (6,8%);
- techników administracji – 65 osób (5,6%);
- aparatowych procesów chemicznych – 59 osób (5,0%).

W tym samym okresie 433 pracodawców (23,1%) zamierzało **zatrudnić nowych pracowników**, natomiast 559 pracodawców nie potrafiło określić, czy kogoś zatrudni, czy nie i wybrało odpowiedź „trudno powiedzieć" (29,8%). Prawie połowa (47,1%) ankietowanych pracodawców nie planowało zatrudnić nowych pracowników.

Wykres 11. Planowane zatrudnienie nowych osób do końca 2013 r.

Źródło: *Badania własne WUP*.

W 433 podmiotach planowano zatrudnienie 3336 osób (liczba ta stanowiła 2,1% zatrudnienia ogółem). Najczęściej **jako powód planowanego zatrudnienia wskazywano rozwój firmy** – 32,2%. Znaczną część stanowiły także sezonowe miejsca pracy (24,3%). Planowana do zatrudnienia liczba osób ma także związek z koniecznością uzupełnienia braków kadrowych (12,9% planowanego zatrudnienia), a więc z etatami, które nie stanowią nowych miejsc pracy.

Najczęściej wskazywano na plany zatrudnienia do końca 2013 r. osób w zawodach:

- robotnik gospodarczy – 299 osób (9,0%);
- robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym – 262 osób (7,9%);
- pakowacz – 210 osób (6,3%);
- pracownik ochrony fizycznej I stopnia – 120 osób (3,6%);
- pozostali robotnicy przy pracach prostych– 109 osób (3,3%);
- robotnik budowlany – 104 osoby (3,1%);
- pracownik ochrony fizycznej bez licencji – 100 osób (3,0%);
- sprzedawca – 85 osób (2,5%);
- szwaczka – 74 osób (2,2%);
- pozostałe pomoce i sprzątaczki biurowe, hotelowe i podobne – 70 osób (2,1%).

Część zawodów pojawiła się zarówno w planowanym zatrudnieniu, jak i planowanych zwolnieniach, co wskazuje na rotację pracowników w tych profesjach.

Tabela 5. Cechy najczęściej wskazywane jako pożądane przez pracodawców planujących zatrudnienie do końca 2012 r. według grup wielkich zawodów

Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy (28 osób) kompetencje: język angielski (78,6%), prawo jazdy kat. B (64,3%), aplikacje biurowe (60,7%), dwuletnie lub dłuższe doświadczenie ogólne i na podobnym stanowisku (42,9%), znajomość technologii produkcji (28,6%) cechy indywidualne: staranność wykonywania pracy (96,4%), obowiązkowość, dobra organizacja pracy własnej, umiejętność pracy zespołowej, samodzielność (85,7%) wykształcenie: wyższe (71,4%)	**Specjaliści (294 osoby)** kompetencje: język angielski (44,6%), aplikacje biurowe (44,6%), roczne doświadczenie zawodowe (21,1%), roczne doświadczenie na podobnym stanowisku (34,7%), prawo jazdy kat. B (22,4%), znajomość technologii produkcji (16,7%) cechy indywidualne: staranność wykonywania pracy (84,7%), dobra organizacja pracy własnej (80,3%), komunikatywność (77,6%), umiejętność pracy zespołowej (77,9%) wykształcenie: wyższe (75,9%)
Technicy i inny średni personel (167 osób) kompetencje: aplikacje biurowe (60,5%), prawo jazdy kat. B (48,5%), wymagane roczne doświadczenie na podobnym stanowisku (34,1%), język angielski (29,3%) cechy indywidualne: umiejętność pracy zespołowej (82,6%), komunikatywność (78,4%), dobra organizacja pracy własnej (75,4%), gotowość do podnoszenia kwalifikacji zawodowych (74,3%) wykształcenie: średnie ogólnokształcące (49,1%), policealne i średnie zawodowe (27,5%)	**Pracownicy biurowi (100 osób)** kompetencje: aplikacje biurowe (51,0%), roczne doświadczenie na podobnym stanowisku (39,0%), roczne doświadczenie zawodowe (37,0%), prawo jazdy kat. B (39,0%), język angielski (14,0%) cechy indywidualne: umiejętność pracy zespołowej (87,0%), staranność wykonywania pracy (84,0%), dobra organizacja pracy własnej (76,0%) wykształcenie: średnie ogólnokształcące (29,0%), policealne i średnie zawodowe (29,0%) zasadnicze zawodowe (26,0%)
Pracownicy usług i sprzedawcy (753 osoby) kompetencje: prawo jazdy kat. B (18,6%), roczne doświadczenie na podobnym stanowisku (55,0%), roczne doświadczenie zawodowe (53,1%), język angielski (3,3%), znajomość zasad BHP (12,0%) cechy indywidualne: umiejętność pracy zespołowej (74,6%), staranność wykonywania pracy (70,8%), obowiązkowość (65,3%) wykształcenie: zasadnicze zawodowe (58,2%), gimnazjalne i poniżej (26,4%)	**Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (820 osób)** kompetencje: roczne doświadczenie zawodowe (39,0%), roczne doświadczenie na podobnym stanowisku (36,7%), prawo jazdy kat. B (24,0%), znajomość przepisów BHP (14,1%), język angielski (2,7%) cechy indywidualne: staranność wykonywania pracy (85,1%), obowiązkowość (75,9%), dobra organizacja pracy własnej (70,4%), umiejętność pracy zespołowej (66,5%) wykształcenie: zasadnicze zawodowe (74,3%), gimnazjalne i poniżej (16,0%)
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń (265 osób) kompetencje: prawo jazdy kat. B (22,3%), prawo jazdy kat. C+E (16,2%), roczne doświadczenie na podobnym stanowisku (51,7%), roczne doświadczenie zawodowe (44,5%), język angielski (12,8%) cechy indywidualne: umiejętność pracy zespołowej (75,5%), staranność wykonywania pracy (61,1%), obowiązkowość (51,7%) wykształcenie: zasadnicze zawodowe (78,9)	**Pracownicy przy pracach prostych (907 osoby)** kompetencje: roczne doświadczenie zawodowe (36,5%), roczne doświadczenie na podobnym stanowisku (35,2%), znajomość przepisów BHP (4,0%), prawo jazdy kat. B (22,3%) cechy indywidualne: staranność wykonywania pracy (81,5%) umiejętność pracy zespołowej (67,3%), dobra organizacja pracy własnej (62,3%) wykształcenie: zasadnicze zawodowe (58,9%), gimnazjalne i poniżej (22,8%)

Źródło: *Badania własne WUP*.

Badanie rynku szkoleniowego

W 2013 r. przeprowadzono trzecią edycję badania rynku szkoleniowego w województwie. Raport z badania zawiera informacje o szkoleniach pochodzące z następujących źródeł: statystyka publiczna nt. szkoleń zorganizowanych przez PUP w 2012 r.; opracowane przez PUP plany szkoleniowe na 2013 r.; Rejestr Instytucji Szkoleniowych; ankietyzacja instytucji szkoleniowych oraz dokumentacja projektów realizowanych w ramach Priorytetu VI PO KL.

Według danych PUP w 2012 r. szkolenia grupowe i indywidualne ukończyło 7670 bezrobotnych. Najwięcej osób (poza kategorią „inne") uczestniczyło w szkoleniach z obszaru *usługi transportowe, w tym kursy prawa jazdy*. W 2013 r. PUP planowały realizację 255 szkoleń grupowych dla 6705 osób (nie licząc szkoleń indywidualnych). Szacuje się, że najwięcej osób **w ramach szkoleń grupowych** zdobędzie wiedzę z dziedzin z obszarów szkolenia: *zarządzanie i administrowanie* (1520 osób; w 2013 r. w obszarze tym zaplanowano wyłącznie szkolenia z przedsiębiorczości), *pozostałe usługi* (985 osób; zaplanowano głównie szkolenia dla operatorów koparko-ładowarek, sprzętu ciężkiego) oraz *usługi transportowe, w tym kursy prawa jazdy* (451 osób; zaplanowano głównie szkolenia z zakresu kwalifikacji wstępnej przyspieszonej dla kat. C, C+E, C1, D).

Kolejne źródło danych to Rejestr Instytucji Szkoleniowych (RIS). W 2012 r. w Rejestrze było wpisanych 725 podmiotów. Najwięcej podmiotów było zlokalizowanych w Bydgoszczy, Toruniu i Włocławku. Przeprowadziły one 5167 szkoleń, najwięcej w obszarach: *inne obszary szkoleń; usługi transportowe, w tym kursy prawa jazdy; rozwój osobowościowy i kariery zawodowej* oraz *informatyka i wykorzystanie komputerów*. Liczba uczestników szkoleń zorganizowanych przez ww. instytucje w 2012 r. wynosiła 186 358 osób, przy czym należy pamiętać o tym, że instytucje prowadzą działalność nie tylko na terenie województwa.

Z wypełnionych ankiet nadesłanych przez instytucje szkoleniowe (ankietę odesłały 134 instytucje) wynika natomiast, że w 2012 r. instytucje przeszkoliły 63 305 osób, w tym 24 826 kobiet (39,2%). Uczestnicy szkoleń byli głównie mieszkańcami województwa kujawsko-pomorskiego (stanowili oni 88,2% ogółu uczestników szkoleń). Najwięcej osób uczestniczyło w szkoleniach z obszarów: *usługi transportowe, w tym kursy prawa jazdy* oraz *szkolenia BHP*. Ankietowane instytucje szacowały, że w 2013 r. przeszkolą 48 627 osób. Najwięcej uczestników przewidywano w obszarach: *usługi transportowe, w tym kursy prawa jazdy; szkolenia BHP; rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo* oraz *rachunkowość, księgowość, bankowość, ubezpieczenia, analiza inwestycyjna.*

W 2012 r. ramach Priorytetu VI PO KL (działania 6.2 i 6.3 oraz Poddziałanie 6.1.1) zakończyła się realizacja 393 szkoleń. Przeszkolono 3143 osoby (1801 kobiet i 1342 mężczyzn). Najwięcej osób ukończyło szkolenia z obszaru *nauka aktywnego poszukiwania pracy* (Poddziałanie 6.1.1) oraz *usługi transportowe, w tym kursy prawa jazdy* (Działanie 6.3). W ramach Działania 6.2 zakończono realizacje szkoleń z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej.

Niniejsza broszura stanowi podsumowanie rocznego raportu z monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych za 2012 r., a także przeprowadzonych w 2013 r. badań pracodawców oraz rynku szkoleniowego. Wszystkie te badania prowadzone są w ramach projektu systemowego WUP w Toruniu ***Rynek Pracy pod Lupą***. Projekt realizowany jest w partnerstwie z 20 PUP z terenu województwa w ramach Poddziałania 6.1.1. Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Elektroniczne wersje wszystkich publikacji dostępne są na stronie internetowej projektu: *www.podlupa.wup.torun.pl* w zakładce Biblioteka.

Broszura została przygotowana w ramach projektu
Rynek Pracy pod Lupą
współfinansowanego przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego
Egzemplarz bezpłatny

Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu
87-100 Toruń, ul. Szosa Chełmińska 30/32
tel. 56 669 39 00, fax. 56 669 39 99
www.wup.torun.pl; www.podlupa.wup.torun.pl
e-mail: wup@wup.torun.pl;
analizy@wup.torun.pl